

Schulmans desillusionerade ironi

■ De som idag styr opinionsbildningen i Sverige i kraft av massmediala resurser och tankesmedjor har länge odlat myterna om den sk 68-rörelsen. Som flyhänt skribent är det lätt att plocka billiga poäng genom att stryka fördomar medhårs. Det gör Salomon Schulman i sin krönika »Självkritisk återblick på 1960-talet: Proletariserade läkarkandidater drev klasskamp på lasarettet« (Läkartidningen 23/01, sidorna 2848-9).

Fantasifoster

Schulman påstår bl a att i klasskampens namn folk med fina titlar ställdes sist i kön vid undersökningar och att direktörer som hamnade i KFLMr:s våld på operationsbordet nekades smärtstillning och utan förbarmande suturerades som morgondagens klassfiender.

Vi var också med i Lund 1968, säkert inte så insiktsfulla och radikala som Schulman och hans extremistvänner, men ändå i omvälvningens mittfåra. Vi hörde aldrig talas om det som Schulman nu gör sig lustig över och gammelmansaktigt tar avstånd ifrån.

I våra öron är det efterhandskonstruktioner och fantasifoster; har det över huvud taget förekommit dylika handlingar var det pojkestreck av någon enstaka förvirrad medicinstudent. Det finns ingen anledning att med o- och halvsanningar bidra till mytbildningen om 68-rörelsen.

Lika vantolkad blir branden vid Rättspsykiatriska kliniken i Lund för 30 år sedan. Det är möjligt att Schulman såg branden som en revolutionär handling likvärdig med Pariskommunen, men i bredare vänsterkretsar var det uppenbart att handlingen var ett sjukligt anarkistiskt dåd utan förankring i någon medveten studentprotest.

Ironiserar över solidariteten

Schulman är inte den förste att raljera med en del överdrifter som förvisso fanns i studentvänstern, och kanske är det lustigt att få skriva om detta ännu en gång.

Det som verkligen är tråkigt med Schulmans krönika är däremot hans desillusionerade ironi över det som var bärande och viktigt i 68-rörelsen, solidariteten med de svagare, t ex underställd personal i den då synnerligen hierarkiska sjukvårdsstrukturen.

Inte ens det vietnamesiska folkets lidanden är längre något för dagens Schulman. Därför kan han göra sig lustig över branden på rättspsykiatri och jämföra denna handling med »FNLs sylvassa bambustavar, i vilka de amerikanska angräparna dinglade ohjälpligt«.

Att ha reagerat mot det omoraliska i en stormakts övergrepp mot ett fattigt bondefolk är inget att ironisera över. Bilden: resultat av amerikanskt bombanfall, Vietnam 1967.

Även om Schulman rört sig från en illröd till en illblå politisk position visar hans formulering att han aldrig internaliserat det saken gällde: omoralen i en stormakts militära övergrepp på en fattig bondebefolkning.

Majoriteten var inte intresserad

Det är dessutom en schablon att en hel medicinargeneration tillhörde någon omstörtande eller ens lindrigt radikal grupp. Då som nu var majoriteten av studenterna politiskt relativt ointresserade och fast förankrade i sin familjetradition av etablerade, borgerliga värderingar. Den sociala snedrekryteringen idag är densamma som för 30 år sedan. Det var en minoritet av kursdeltagarna som bekände sig till en studentvänster eller oppositionell rörelse.

Hur hade dagens sjukvård sett ut?

Vi tycker att en sansad återblick på 1960- och 70-talen återstår att skriva. Även konservativa krafter borde kunna erkänna att 68-rörelsen i Sverige, som del av en internationell revolt, hade det goda med sig att den bidrog till att ett orättfärdigt krig stoppades.

Inom sjukvården hade det varit intressant att få följande typ av frågor besvarade: hade dagens intagningssystem till medicinska fakulteter, hälsouniversitet och reformerad utbildning funnits om inte medicinare i 68-rörelsen hade gjort uppror mot en traditionsbunden korvstopponing, mot dåvarande betygssystem och professorsvälde? I vilken mån orsakade eller bidrog 68-rörelsen till det som vi idag ser som självklart; medicinens integrering i det övriga samhället, socialmedicinskt perspektiv på arbete, arbetslöshet och invandring, en demokratisk sjukvårdsstruktur?

»Vi har själva förvandlats till de vi en gång hatade« skriver Schulman, men han får nog tala för sig själv. Schulman anser att radikalism är en barnsjukdom och han tar nu symboliskt den vita kontrasten, inte i vänster, utan i höger hand.

Schulman underblåser här en annan spridd myt, nämligen att alla 68:or helt övergivit sin ungdoms ideal och blivit en del av dagens maktapparat. Det är inte vår bild.

Humanistiskt perspektiv

Vi har andra erfarenheter än Schulman av vad livsloppet gjort med de gamla medicinar-68:orna. Åtskilliga av dessa läkare har ändå fullföljt en linje av samhällstillvändhet, deltagit i miljörelse och andra efterföljare till vänstergrupper eller gjort viktiga inbrytningar i en traditionell, konservativ, medicinsk skråanda; bidragit med liberalism och öppna attityder till det avvikande och till ett humanistiskt perspektiv i medicinen, idag så omhuldat av bl a Läkartidningen.

Men det finns även några som av olika skäl tappat sina ungdomsåsikter på livsvägen, och över dem finns ingen anledning att moralisera.

Till sist, visst finns det personer som varit opportunisterna hela sitt liv och som gick in i vänsterrörelsen på 60-talet, när detta verkade ligga i tiden, och som därefter lierat sig med maktkonstellationer som kommit och gått under 1900-talets sista 30 år. Trots allt tror vi att dessa medvetna anpassningar är relativt få.

Bengt Järhult

distriktsläkare,
vårdcentralen Bäckasinen, Ryd

Johannes Järhult

kirurg, Länssjukhuset Ryhov, Jönköping